

Ý nghĩa và Linh đạo cho tính Hiệp Hành mà các tín hữu hôm nay cần hiểu và sống
The Meaning and Spirituality of Synodality That the Faithful Today Need to Understand and Live

F.x Trương Đức Hiệp^{1*}

¹ Catholic Institute of Vietnam, Vietnam

* Email tác giả liên hệ: francishiep2019@gmail.com

<https://doi.org/10.54855/csl.24444>

© Copyright (c) 2024 Trương Đức Hiệp

Received: 05/05/2024

Revision: 24/12/2024

Accepted: 27/12/2024

Online: 27/12/2024

Tóm tắt

Thượng Hội đồng Giám mục thế giới lần thứ XVI, do Đức Giáo Hoàng Phanxicô triệu tập, đã kết thúc với lời mời gọi đổi mới về một Giáo hội hiệp hành – nơi được đánh dấu bởi sự hiệp thông, tham gia và sứ mạng. Bài viết này khám phá bản chất của tính hiệp hành và chiều kích linh đạo của nó, nhấn mạnh rằng hiệp hành thể hiện bản chất của Giáo hội là Dân Thiên Chúa cùng nhau lữ hành để loan báo Tin Mừng. Bắt nguồn từ Giáo hội sơ khai, tính hiệp hành đòi hỏi sự tham gia tích cực của mọi tín hữu, không phân biệt ơn gọi hay sứ mạng, thông qua quyền năng biến đổi của Chúa Thánh Thần. Ngoài ra, bài viết phân tích cách những người sống đời thánh hiến có thể đóng góp vào linh đạo hiệp hành thông qua chứng tá về sự hiện diện và đối thoại trong xã hội Việt Nam đương đại. Cuộc thảo luận làm nổi bật những thách thức và cơ hội để sống tinh thần hiệp hành trong bối cảnh chủ nghĩa cá nhân và thế tục hóa. Bằng cách hiểu và thực hành linh đạo hiệp hành, mọi thành phần trong Giáo hội đều có thể tham gia vào sứ mạng mang lại hy vọng và sự đổi mới cho nhân loại.

Từ khóa: Hiệp hành, Linh đạo, Giáo hội, Tham gia, Sứ mạng

Abstract

The 16th Ordinary General Assembly of the Synod of Bishops, convened by Pope Francis, concluded with a renewed call for a synodal Church—one marked by communion, participation, and mission. This article explores the essence of synodality and its spiritual dimension, emphasizing how it embodies the Church's nature as the People of God journeying together to proclaim the Gospel. Rooted in the early Church, synodality entails the active engagement of all faithful, regardless of vocation or mission, through the transformative power of the Holy Spirit. Furthermore, the paper examines how consecrated persons can contribute to synodal spirituality by their witness of presence and dialogue in contemporary Vietnamese society. The discussion highlights the challenges and opportunities for living out synodality amidst individualism and secularism. By understanding and practicing synodal spirituality, all members of the Church can participate in its mission to bring hope and renewal to humanity.

Keywords: Synodality, Spirituality, Church, Participation, Mission

Dẫn Nhập

Thượng Hội Đồng Giám Mục thế giới lần thứ XVI được Đức Giáo Hoàng Phanxicô triệu tập mới kết thúc cách đây vài tuần, với mục đích tìm ra một cách thức hiện diện mới mẻ cho Giáo Hội trong một thế giới tục hóa và chủ nghĩa cá nhân đang thống trị. Tại sao Giáo Hội cần phải “Hiệp Hành”? Thật vậy, tính Hiệp Hành là biểu thị một lối sống và cách thực thi sứ vụ của Giáo Hội, nó diễn tả bản chất của Giáo Hội là Dân Thiên Chúa cùng nhau lữ hành và tập hợp thành cộng đoàn đức tin, đã được Đức Giêsu thiết lập trong quyền năng của Chúa Thánh Thần để ra đi loan báo Tin Mừng. Một Giáo hội Hiệp Hành là một Giáo Hội trong đó mọi thành phần đều hiệp thông, tham gia và đồng trách nhiệm. Tính chất Hiệp Hành mời gọi sự tham gia của tất cả mọi tín hữu tùy theo ơn gọi, bậc sống và sứ mạng của mỗi người. Sự tham gia khởi đi từ nền tảng là ơn gọi của Bí tích Rửa Tội làm cho mọi người thực sự trở nên con Thiên Chúa và là Dân ưu tuyển, là nhiệm thể của Chúa Kitô. Bài viết này sẽ làm sáng tỏ Hiệp Hành là gì và linh đạo Hiệp Hành là thế nào? Đây là cách thức hiểu và sống linh đạo Hiệp Hành của các kitô hữu ngày nay? Đồng thời, bài viết muốn gợi lên cách thức mà mỗi người sống đời Thánh Hiến sẽ tham gia để làm cho mọi người nhận biết Thiên Chúa bằng chứng tá của sự hiện diện và đối thoại trong xã hội Việt Nam ngày nay.

Hiệp Hành và Linh đạo Hiệp Hành

Hiệp Hành và Linh đạo là gì?

Hiệp Hành (*Synodality*) là “cùng đi với nhau.” Đây là một từ tuy đã được sử dụng nhiều trong Thánh Kinh, nhưng tương đối mới được dùng bởi Đức Giáo Hoàng Phanxicô. Synod-ality có nguồn gốc từ tiếng Hy Lạp *σύννοδος*: *Syn* = cùng nhau; *Hodos* = con đường. Theo nghĩa tiếng Anh: *synodal* = *walking together*. Như thế “Hiệp Hành” có nghĩa “cùng với nhau”, theo nghĩa này cho thấy tính cách mới mẻ và năng động của khái niệm. Theo lối chiết tự, chữ “hiệp” gồm chữ “tập” và chữ “khẩu”, cho thấy một nhóm hội họp lại cùng nhau để bàn một chuyện gì đó¹. “Cùng đi với nhau” cũng là đặc tính thuộc căn tính Giáo Hội. Nghĩa là Giáo Hội bao gồm những yếu tố “cùng đi” và “với nhau”.

Vậy tính Hiệp Hành trong Giáo Hội có từ lúc nào? Thật ra Hiệp Hành không phải là điều gì đó mới mẻ. Giáo Hội sơ khai đã sống tinh thần Hiệp Hành rồi. Công đồng ở Giêrusalem là một thí dụ hay được nhắc đến. Trước câu hỏi: “Dân ngoại có cần phải cắt bì và giữ luật Môsê để được cứu độ không?” đã có một cuộc gặp gỡ, tranh luận. Có các Tông Đồ và kỳ mục và cũng có những tín hữu thuộc phái Phariseu. Cuối cùng các Tông Đồ, các kỳ mục, cùng với toàn thể Hội Thánh đã đi đến một quyết định (x. Cv 15,22). Hơn nữa, đây là một quyết định cùng với Thánh Thần: “Thánh Thần và chúng tôi cùng quyết định” τὸ πνεύματι τὸ ἀγίῳ καὶ ἡμῖν (x. Cv 15,28). Đây chính là cộng đoàn mang tính Hiệp Hành. Tiếp đến chúng ta đến với khái niệm Linh đạo là gì?

Linh đạo là gì?

Linh đạo “Spirituality”: *Spirit* = thần linh, thiêng liêng, Thần Khí²... “Linh” cũng còn có nghĩa là đặc tính Thiên Chúa. Trong Thánh Kinh, Đức Giêsu xác định: “Thiên Chúa là Thần Khí” (x. Ga 4,24); Đạo: có nghĩa là con đường để đi. Ở đây có cũng có nghĩa là đường lối, phương pháp. Như vậy, Linh Đạo là con đường thiêng liêng, một trong những phương pháp tâm linh, dẫn con người đến với Thiên Chúa, tới sự thánh thiện của Ngài. Nói khác đi, Linh đạo là con đường thiêng liêng dẫn đưa con người đến với Thiên Chúa là nguồn thánh thiện qua Đức Giêsu là con đường, sự thật và sự sống (x. Ga 14,6) và dưới sự hướng dẫn của Chúa Thánh Thần.

¹ Từ điển Hán Việt.

² Dictionary of Cambridge.

Linh đạo Hiệp Hành là gì?

Từ hai khái niệm “Hiệp Hành” và “linh đạo” là gì ở trên, chúng ta có thể định nghĩa linh đạo Hiệp Hành là gì? Có thể thấy rằng một linh đạo Hiệp Hành như là một lối sống hay lối thực hành có sức hội nhập và cụ thể hóa ba yếu tố chủ chốt là Hiệp thông - Tham gia - Sứ mạng. Nó giúp bảo đảm rằng chúng ta sẽ không tách rời các yếu tố ấy ra trong suy tư hay trong thực hành của mình³. Nói khác đi, linh đạo Hiệp Hành là cách thức Giáo Hội cùng đi với nhau theo sự hướng dẫn của Chúa Thánh Thần để làm sinh động đời sống và sứ mạng của Giáo Hội. Cụ thể là của mọi thành phần trong Giáo Hội từ Giáo sĩ, Tu sĩ đến Giáo dân. Vậy, ai sẽ đi cùng với nhau?

Thật vậy, Giáo Hội là Dân Thiên Chúa, Dân được chính Thiên Chúa quy tụ và tuyển chọn sẽ cùng đi với nhau. Hiến chế Lumen Gentium của Công Đồng Vaticanô II đã định nghĩa Giáo Hội như Dân Thiên Chúa (x. LG 2). Tất cả những người được chịu Phép Thánh Tẩy đều trở thành con cái Thiên Chúa và là thành phần của đoàn Dân thánh này. Giáo dân, Tu sĩ, Linh mục, Giám mục, tất cả đều thuộc về Dân Chúa. Tất cả đều có một phẩm giá ngang nhau trước mặt Chúa. Tuy nhiên, vẫn có điểm khác biệt, đó là mỗi người nhận được những đặc sủng khác nhau để chu toàn những ơn gọi khác nhau do Thần Khí ban, để xây dựng cộng đoàn tín hữu. Giáo Hội mọi thời vẫn luôn có người được ơn lãnh đạo cộng đoàn. Hiệp Hành diễn ra trên mọi cấp độ: giữa Đức Thánh Cha với các Giám mục trên thế giới, giữa các Giám mục trong cùng một vùng miền, giữa Giám mục với linh mục đoàn, giữa Cha xứ với giáo dân, giữa bề trên và những người thuộc quyền. Hiệp Hành trong mọi tổ chức lớn nhỏ của Giáo Hội và ngay trong gia đình giữa cha mẹ và con cái.

Hiểu và sống linh đạo Hiệp Hành của các kitô hữu ngày nay

Nhiều người cho rằng, khoảng cách xa nhất không phải từ quốc gia này sang quốc gia khác, nhưng khoảng cách xa nhất là từ “cái đầu” đến “cánh tay”. Hay nói đúng hơn từ sự hiểu biết bằng trí năng đến việc thực hành. Điều này cũng đúng với linh đạo Hiệp Hành trong Giáo Hội ngày nay. Làm sao sống linh đạo Hiệp Hành mà chúng ta chưa hiểu về linh đạo Hiệp Hành và ngược lại, làm sao có thể hiểu linh đạo Hiệp Hành là gì mà chưa sống đúng với tinh thần linh đạo ấy. Trước tiên, cần hiểu linh đạo Hiệp Hành là hiệp thông với Thiên Chúa và hiệp thông với Giáo Hội.

Hiệp thông với Thiên Chúa Ba Ngôi và Giáo Hội

Thánh Gioan cho ta biết: Thiên Chúa là Tình yêu “*Deus Caritas Est*” (x. Ga 1,14), mà tình yêu thì không thể là một sự đơn độc buồn tẻ, mà là được cấu tạo từ “những tương quan yêu thương, những hành vi yêu thương”. Nơi Thiên Chúa, những tương quan ấy, những hành vi ấy hiện thực và trọn vẹn đến nỗi là những “Ngôi vị” *Personal* cụ thể mà Kinh Thánh mạc khải cho chúng ta, là Chúa Cha và Chúa Con và Chúa Thánh Thần, mà mỗi người Kitô hữu chúng ta đều tin và tuyên xưng, biết và yêu mến nhờ đức tin qua Bí tích Rửa tội. Thật vậy, Ba Ngôi Thiên Chúa là “sự Hiệp thông Tình yêu” sâu xa đến nỗi không còn là Ba, mà là Một. Chúng ta chỉ có một Thiên Chúa, là Chúa Cha và Chúa Con và Chúa Thánh Thần. Các Ngôi vị hướng về nhau, đến với nhau, gắn bó với nhau, tự hiến cho nhau, ở trong nhau và nên một với nhau⁴.

Giáo hội là Dân Thiên Chúa, là một Cộng đoàn hiệp thông và Giáo Hội được sinh ra bởi tình yêu giữa Ba Ngôi, sống trong Tình yêu ấy, nhờ tình yêu ấy và cho tình yêu ấy. Đồng thời, Giáo Hội khởi đi từ mâu nhiệm “Hiệp thông giữa Ba Ngôi” và luôn quy hướng về sự Hiệp

³ <https://tgpsaigon.net/bai-viet/tai-lieu-thuong-hoi-dong-huong-toi-mot-linh-dao-hiep-hanh>. Truy cập 22/11/2023.

⁴ Bùi Văn Đọc trong <http://ttmucvusaigon.org/tai-lieu/giao-hoi-hiep-thong-theo-mo-hinh-hiep-thong-cua-ba-ngoi-thien-chua>. Truy cập 22/11/2023.

thông ấy. Hiến chế Giáo Hội cho ta biết điều đó: “Giáo Hội phổ quát xuất hiện như một dân tộc được hợp nhất do sự Duy nhất giữa Chúa Cha, Chúa Con và Chúa Thánh Thần” (x. LG 4). Như thế, một Giáo Hội Hiệp Hành là một Giáo Hội trước hết phải hiệp thông theo mô mẫu của Ba Ngôi. Ba Ngôi là tình yêu và tình yêu ấy luôn trao ban và trào tràn. Mỗi kitô phải ở trong tình yêu giữa Ba Ngôi và chia sẻ tình yêu ấy cho người khác. Đó cũng là dấu chỉ để cho thấy để lối bước Hiệp Hành có kết quả tốt thì cần khởi đi từ Ba Ngôi Thiên Chúa. Còn mỗi người trong Giáo Hội thì sao?

Thật vậy, Khi nói đến sự hiệp thông trong Giáo Hội, chúng ta cần đề cập đến “tính Duy nhất” và “sự Đa dạng” (x. LG 13). Không có sự phân tách giữa Duy nhất và Đa dạng, không có sự mâu thuẫn giữa một và nhiều. Một mặt, nếu quá nhấn mạnh đến sự Duy nhất, chúng ta dễ rơi vào rập khuôn và đồng nhất, bấy giờ môi trường giáo xứ hay giáo phận có thể bóp chết các sáng kiến, dập tắt các đặc sủng của Chúa Thánh Thần. Mặt khác, nếu quá nhấn mạnh tới sự đa dạng, chúng ta có thể rơi vào sự hỗn loạn và chia rẽ. Hơn bao giờ hết, ở đây Giáo Hội phải là “hình mẫu” lý tưởng của Thiên Chúa Ba Ngôi. Chỉ có một Thiên Chúa là Chúa Cha và Chúa Con và Chúa Thánh Thần.⁵

Lắng nghe trong Thần Khí

Đức Thánh Cha Phanxicô khẳng định rằng, “Nếu không có Chúa Thánh Thần, chắc chắn sẽ không có được một Thượng Hội đồng”⁶. Trong tinh thần này, Đức Thánh Cha nhắc rằng “Thượng hội đồng không phải là một nghị viện”, không phải là cuộc gặp gỡ của những người bạn để giải quyết một số vấn đề hay cho ý kiến. Nếu đại hội này tập trung vào các lợi ích con người, cá nhân, ý thức hệ, thì sẽ không phải là Thượng Hội đồng nhưng là cuộc họp Quốc hội. Thượng Hội đồng là hành trình được Chúa Thánh Thần hướng dẫn.

Qua việc lãnh nhận Bí tích Rửa Tội, người Kitô hữu đón nhận Chúa Thánh Thần, Đáng làm cho họ nhận biết rằng “Đức Giêsu là Chúa” (x. 1Cr 12,3). Qua cùng một Chúa Thánh Thần, người Kitô hữu trở nên con cái Thiên Chúa, thành viên của gia đình Giáo hội, cùng một Chúa Thánh Thần này sẽ canh tân và tiếp thêm sinh lực cho đời sống thiêng liêng của người Kitô hữu. Đức Thánh Cha đã nói trong buổi tiếp kiến chung: “Trong Bí tích Thêm Sức, người được Rửa Tội lãnh nhận Chúa Thánh Thần một cách viên mãn”⁷. Với ơn Chúa Thánh Thần ban, sẽ làm nảy sinh hoa trái thiêng liêng nơi tâm hồn người lãnh nhận như một ân ban cá vị và điều này cho phép Chúa Thánh Thần hoạt động trong họ. Những hoa trái của Chúa Thánh Thần ban qua Bí tích Rửa Tội và Bí tích Thêm Sức sẽ phát sinh hiệu quả ra sao, là tùy thuộc vào sự cộng tác của cá nhân với Chúa Thánh Thần. Bởi vì Thần Khí của Thiên Chúa không trở nên một sự ép buộc trong chúng ta, nhưng Thần Khí của Chúa trở nên như làn gió nhẹ nhàng (x. 1V 19,11-12). Thì thầm trong tai nơi những người cộng tác với Thần Khí. Và cùng Thần Khí này sẽ ở cùng Giáo Hội đến tận cùng thời gian (x. Mt 28,20). Chúa Thánh Thần hướng dẫn, hiệp nhất Giáo hội trong sự hiệp thông và hoạt động mục vụ tông đồ.

Thêm vào đó, “Chúa Thánh Thần ngự trong Giáo Hội và trong tâm hồn các tín hữu như trong đền thờ” (x. 1Cr 3,16; 6,19). Ngài cầu nguyện trong họ và chứng thực họ là nghĩa tử (x. Gl 4,6; Rm 8,15-16.26). Ngài dẫn Giáo Hội đến sự thật toàn vẹn (x. Ga 16,13), và hợp nhất Giáo hội trong sự hiệp thông và trong tác vụ, Ngài xây dựng và hướng dẫn Giáo hội với nhiều hiện sủng và đoàn sủng khác nhau, Ngài trang điểm Giáo hội bằng các hoa trái của Ngài (x. Ep 4,11-12;

⁵ <http://ttmucvusaigon.org/tai-lieu/giao-hoi-hiep-thong-theo-mo-hinh-hiep-thong-cua-ba-ngoi-thien-chua>. Truy cập 22/11/2023.

⁶ <https://www.vatican.va/content/francesco/en/speeches/2021/october/documents/20211009-apertura-camminosinodale.html>. Truy cập 23/11/2023.

⁷ Đức Giáo Hoàng Phanxicô, Bài nói chuyện thứ tư hàng tuần, ngày 24/5/2018.

1Cr 12,4; Gl 5,22). Nhờ sức mạnh Tin Mừng, Ngài không ngừng canh tân và làm cho Giáo hội luôn tươi trẻ, dẫn đưa Giáo hội đi đến kết hợp hoàn toàn với Phu Quân của mình” (x. LG 4).

Tham gia và đồng trách nhiệm trong Sứ Mạng

Công Đồng Vaticanô II nói đến trong Hiến Chế Lumen Gentium: “Qua bí tích Thánh Tẩy và Thêm Sức, chính Chúa ủy thác việc tông đồ đó cho tất cả các tín hữu.” Đó là việc tông đồ của giáo dân, chia sẻ sứ mạng cứu độ của Giáo Hội. Hiến chế này cũng viết: “Giáo dân cũng có thể được mời gọi góp phần trực tiếp hơn vào hoạt động tông đồ của hàng Giáo phẩm” (x. LG 33). Công đồng nhấn mạnh thêm: “Tùy theo kiến thức, khả năng chuyên môn, và địa vị của mình, giáo dân có thể và đôi khi còn có bổn phận phải bày tỏ ý kiến của mình về những việc liên quan đến lợi ích của Giáo Hội. Nếu cần, họ nên thực hiện điều đó nhờ các cơ quan đã được Giáo Hội thiết lập nhằm mục đích ấy... Giáo dân nên mau mắn chấp nhận những điều các chủ chăn là đại diện Đức Kitô đã quyết định với tinh thần vâng phục. Các chủ chăn cũng phải nhìn nhận và phát huy phẩm giá và trách nhiệm của giáo dân trong Giáo Hội; các ngài nên sẵn sàng chấp nhận những ý kiến khôn ngoan của họ, tín cẩn giao phó công tác để họ phục vụ Giáo Hội, cho họ tự do và quyền hạn để hành động...” (x. LG 37). Khi thúc đẩy tinh thần Hiệp Hành, Đức Thánh Cha Phanxicô không làm gì khác hơn là triển khai và thực thi những điều đã được quyết định từ hơn nửa thế kỷ trước trong Công đồng Vat II.

Như thế, để Hiệp Hành mỗi kitô hữu cần cùng nhau chịu trách nhiệm. Như vậy, Hiệp Hành không phải chỉ là cùng đi với nhau, mà còn là cùng làm việc với nhau để xây dựng xã hội và Giáo Hội hôm nay. Hiệp Hành có thể hiểu thêm là cùng nhau hành động. Điều quan trọng là chúng ta phải xem mình là một thành viên của Giáo Hội và xã hội này, và chúng ta cùng chịu trách nhiệm về nó. Khi có một tâm thế rõ ràng như vậy, mỗi kitô hữu sẽ không ngại chịu trách nhiệm về chính công việc của mình dù có lúc trách nhiệm ấy mang lại những bất lợi cho chúng ta.

Một con đường để người sống đời Thánh Hiến dẫn thân và dẫn bước trong xã hội Việt Nam hôm nay

Ngày nay, có một bộ phận các Tu sĩ khi nhận được bài sai để đến một vùng đất xa lạ và thiếu thốn thì hầu hết cảm thấy e dè và thất vọng. Bởi lẽ họ đã được sống trong một môi trường đầy đủ tiện nghi, được bao bọc bởi những hào quang vật chất và chức quyền. Tuy vậy, mỗi người cần bước ra khỏi khu vực an toàn của mình để đến hiện diện nơi những vùng ngoại biên và gần gũi với những phận đời bên lề xã hội như Đức Giáo Hoàng Phanxicô đã chia sẻ trong Tông Huấn niềm vui Tin Mừng.

Người Tu Sĩ hiện diện để dẫn thân

Thật vậy, người Tu sĩ với đặc sủng riêng của mình, được mời gọi để sống chiều kích này cách riêng biệt. Đó là quà tặng thiêng liêng mà họ được lãnh nhận qua Đấng sáng lập, bởi một ân ban đặc biệt từ lòng thương yêu của Thiên Chúa (x. Rm 1,11; 5,15; 6, 23; 11,29; 2Cr 1,11). Đặc sủng ấy theo quan điểm của Thánh Phaolô, nó không phải là một đặc ân dành riêng cho một vài cá nhân, mà còn cho cộng đoàn, vì “đặc sủng của các Đấng sáng lập biểu lộ như một kinh nghiệm về Thần Khí, được truyền lại cho các môn đệ của họ để sống, gìn giữ, đào sâu và không ngừng phát triển trong sự hài hòa với Thân Thể Chúa Kitô đang không ngừng lớn lên”⁸. Ân ban của Chúa Thánh Thần được thực hiện trong phần thân thể Chúa Kitô là Giáo Hội, và chính sự hoạt động của Chúa Thánh Thần được thể hiện qua “mối tương quan giao ước với Giáo Hội, bảo đảm tính hữu hiệu của các Bí Tích và các sứ vụ chính thức; và thường

⁸ Bộ Tu Sĩ và Bộ Giám mục, *Văn kiện Mutuae Relationes*, Mối tương quan giữa các Giám mục với các tu sĩ (14/5/1978), số 11.

bởi sự can thiệp của Ngài cách lôi cuốn mang tính ngạc nhiên và không thể đoán trước được”⁹. Quà tặng này được trao tặng cách nhưng không và được dùng để xây dựng cộng đoàn. Đoàn sủng này không phải như những ân ban phi thường, nhưng người đón nhận nó có thể sử dụng chúng trong những cách phi thường. Tuy nhiên, nếu không có lòng bác ái từ phía người đón nhận để mở lòng ra với điều này, thì đoàn sủng sẽ không có giá trị gì.

Tuy nhiên, ngày nay có nhiều Tu sĩ thiếu sứ mạng để dẫn thân. Dẫn tới tình trạng sống co cụm, chỉ biết làm mục vụ Bí tích, dạy trường Mầm Non hoặc làm nông để làm kinh tế cho Hội Dòng. Dần dà ơn gọi dâng hiến trở thành một “ngành nghề” hoặc giống như các nhân viên văn phòng. Thậm chí, nhiều tu sĩ có thể ở trong tình trạng “nhân cư vi bất thiện”. Trong khi đó, có nhiều nơi và nhiều gia đình, nhiều xóm làng... cần sự hiện diện của tu sĩ, cần được đồng hành và nâng đỡ cả về vật chất lẫn tinh thần. Có nhiều nơi có thể phát triển thành giáo điểm nhưng lại thiếu người sẵn sàng hiện diện để hình thành và phát triển. Tại sao lại cần sự hiện diện của các Tu sĩ?

Thật vậy, các Tu sĩ là những người dễ dàng đi tiên phong tới vùng ngoại vi vì họ không vướng bận gia đình hoặc bận tâm tới việc mưu sinh, nói theo ngôn ngữ bình dân: “không có gì để mất”, có điều kiện để ở lại với Chúa lâu giờ rồi từ những gì tai đã nghe, mắt đã thấy... có thể nói ra và san sẻ lại cho những người đang cần được biết Tin Mừng Cứu độ (x. Cv 4:20). Thêm vào đó, các tu sĩ được huấn luyện đầy đủ, có cơ hội học hành và tiếp cận những điều mới mẻ từ các giáo huấn của Hội Thánh, có môi trường sống lành mạnh, biết tự chủ bản thân, biết tự huấn luyện mình và cập nhật mọi thông tin đa chiều từ Giáo hội và xã hội, được giáo dân yêu thương và tôn trọng, nên việc họ dẫn thân đi bất cứ đâu và làm bất kỳ việc gì là điều hợp lý, không có gì phải đắn đo suy nghĩ; ngược lại, họ cần tâm niệm như hiến chế *Gaudium et Spes*:

“Vui mừng và hy vọng, ưu sầu và lo lắng của con người ngày nay, nhất là của người nghèo và những ai đau khổ, cũng là vui mừng và hy vọng, ưu sầu và lo lắng của các môn đệ Chúa Kitô, và không có gì thực sự là của con người mà lại không gieo âm hưởng trong lòng họ” (x. GS 1).

Sự hiện diện của Tu sĩ với đời sống nghèo khổ và gân gỏi dân chúng chính là chứng từ sống động nhất cho sự hiện diện của Chúa Kitô và Hội Thánh. Nói như Đức Giáo Hoàng Phanxicô: “Ở đâu có tu sĩ, ở đấy có niềm vui”!¹⁰ Liệu mỗi Dòng tu gửi người hoặc khích lệ các Tu sĩ của mình lên đường, đi ra các vùng ngoại vi hay không? Thật thế, nói cho cùng thì được Khấn Trọn trong Dòng hay trở thành một Linh mục không phải là cùng đích nhưng là phương tiện giúp phục vụ các linh hồn tốt hơn, đa dạng hơn, sáng tạo hơn.

Như thế, khi người Tu Sĩ hiện diện với người khác cũng là cách thức họ đang Hiệp Hành. Hiệp Hành trước tiên trong đặc sủng của chính Hội Dòng của họ; tiếp đến là Hiệp Hành với những người mà họ được sai đến. Nói khác đi, chính Chúa Thánh Thần đang hướng dẫn họ ngang qua người phụ trách, thậm chí qua những người nghèo khổ và bị loại trừ. Để từ đó mỗi Tu sĩ được dẫn thân trong chính sứ mạng của Giáo Hội là loan báo niềm vui của Nước Thiên Chúa trong chính xã hội Việt Nam thân yêu này. Tiếp đến là con đường đối thoại để người Tu sĩ có thể dẫn bước.

Người Tu Sĩ đối thoại để dẫn bước

Đối thoại luôn cần thiết cho tất cả mọi người nói chung và những người sống thời thánh hiến nói riêng. Trong thời gian Thượng Hội Đồng diễn ra, có các buổi hội đàm giữa các tu sĩ trong các Hội Dòng cũng đã chia sẻ. Theo cha Petri: “Khi là một Tu sĩ, bạn ngồi vào bàn ăn với

⁹ Francis A. Sullivan, *Charisms and Charismatic Renewal: A Biblical and Theological Study* (Dublin: Gill & Macmillan, 1982), 47.

nhau, dù là ăn trưa hay ăn tối, bạn luôn ăn cùng nhau. Vì vậy, có một nghệ thuật là học để biết cách trò chuyện và thu hút mọi người tại bàn ăn. Nhưng đối với tu sĩ điều quan trọng hơn đó là cũng có những hình thức đối thoại trang trọng, với tư cách là một cộng đoàn¹⁰. Thêm vào đó, trong một cộng đoàn Hiệp Hành, với các thành viên hết sức đa dạng, các Tu sĩ được kêu gọi cùng nhau cầu nguyện, lắng nghe, phân tích, đối thoại, biện phân và góp ý cho việc đưa ra các quyết định mục vụ phù hợp hết sức có thể với ý muốn của Thiên Chúa (ICT, Synod, 67- 68).

Như thế, đối thoại là một trong những phương thế giúp người Tu sĩ biết lắng nghe, phân định, thấu hiểu người khác nhất là nơi người Tu sĩ được sai đến. Tuy nhiên trước khi đối thoại, cần giả thiết là người đó đã lắng nghe, nếu không chỉ là độc thoại. Vậy đối thoại với ai? Trước tiên là đối thoại với Thiên Chúa. Đối thoại với Thiên Chúa tức là nói cho Ngài biết những khao khát và thắc mắc của mình. Bên cạnh đó, người Tu sĩ cũng cần lắng nghe Chúa đang nói điều gì. Thật vậy, nói với Chúa thì rất dễ thực hiện, nhưng để lắng nghe Chúa nói có vẻ là thách đố cho mỗi người. Bởi lẽ chúng ta đang sống trong một xã hội quá ồn ào với nhiều thứ âm thanh mà lắm lúc chúng ta khó lòng để thính lặng. Lắng nghe Thiên Chúa nghĩa là để ý trong tâm hồn mình đang diễn ra những gì. Lắng nghe tiếng Chúa cũng có thể hiểu là chúng ta đang đối thoại với Ngài. Khi chúng ta đối thoại với Thiên Chúa thì chính Ngài sẽ hướng dẫn chúng ta cần làm những gì. Bởi vì con người thì có lầm lẫn nhưng Thiên Chúa thì không bao giờ sai lầm. Đức Giáo Hoàng Phanxicô trong Tông huấn “Chúa Kitô đang sống” ngài viết:

“Khi Thiên Chúa yêu cầu các con điều gì hoặc đơn thuần để cho các con gặp những thử thách trong cuộc đời, Ngài mong các con nhường chỗ để Ngài đẩy các con về phía trước, động viên các con, giúp các con trưởng thành. Ngài không phiền hà khi các con trình bày những thắc mắc của mình với Ngài. Điều khiến Ngài lo lắng là các con không nói với Ngài, không mở lòng ra một cách chân thành để đối thoại với Ngài. Thật ra, chính Chúa khuyến khích chúng ta: “Hãy đến đây, ta cùng nhau tranh luận!” (Is 1,18). Tình yêu của Ngài rất thật, rất chân chính, rất cụ thể đến nỗi nó mang đến cho chúng ta một mối liên hệ đầy đối thoại chân thành và hiệu quả. Cuối cùng, hãy tìm vòng tay của Cha Trên Trời của các con trong khuôn mặt yêu thương của các nhân chứng can đảm của Ngài trên thế gian!”¹¹.

Sau khi đã đối thoại với Thiên Chúa, người Tu sĩ cần đối thoại với người khác. Tại sao lại phải đối thoại với người khác? Vì “nhân vô thập toàn” hoặc “chín người mười ý”, nên con người cần đối thoại với người khác để tìm ra chân trời của sự thật và tự do. Tuy vậy, không phải ai cũng cần đối thoại, vì nếu như thế sẽ “lắm thầy, nhiều ma”. Càng đối thoại và gặp gỡ với người khác, chúng càng hiểu rõ chính mình và sứ mạng của mình đang dần bước, nhất là trong bối cảnh xã hội Việt Nam hôm nay. Sắc lệnh đến với muôn dân, Giáo Hội dạy rằng:

“Để làm chứng cho Chúa Kitô cách hữu hiệu, các kitô hữu còn phải liên kết với người khác, tham gia vào đời sống văn hoá xã hội của nhân loại, làm quen với những truyền thống dân tộc và tôn giáo của họ, khám phá những hạt giống lời Chúa tiềm ẩn trong họ, hiểu biết và đối thoại với họ, đem ánh sáng Tin Mừng chiếu soi vào mọi trường sống của họ”¹².

Như thế, bên cạnh sự hiện diện, đối thoại cũng là một trong những phương thế giúp cho người Tu sĩ biết rõ Chúa đang muốn gì nơi sứ vụ mà chúng ta đang được ủy thác. Đồng thời, khi

¹⁰ <https://tgpsaigon.net/bai-viet/cac-tu-si-chia-se-ve-doi-song-tu-dong-va-tinh-hiep-hanh-71599>. Truy cập ngày 24/11/2023/

¹¹ Christus Vivit 117

¹² AG 11

chúng ta đối thoại với người khác cũng là lúc chúng ta hiểu rõ được những nhu cầu của tha nhân. Từ đó có những hướng đi và thực hành cụ thể nhằm mang lại lợi ích trong sứ vụ rao giảng Tin Mừng cho mọi người, nhất là anh chị em bị bỏ rơi và loại trừ. Với tâm thế như vậy, người Tu sĩ mạnh dạn dần bước trong hành trình sứ vụ dầu cho hành trình ấy nhiều khó khăn, thử thách và lắm lúc muốn gục ngã trên đường!

TẠM KẾT

Tóm lại, sống trong một thế giới đang tục hóa, khi chủ nghĩa cá nhân lên ngôi, con người không còn ý thức mạnh mẽ về sự hiện diện của Thiên Chúa, các giá trị của tình huynh đệ và sức biến đổi của Tin Mừng bị xem thường, thì tính Hiệp hành là chứng tá lớn nhất mà người giáo dân nói chung và Tu sĩ nói riêng có thể dùng để đánh thức nhân loại. Cho dầu khi người giáo dân và Tu sĩ không đi được xa, không thể rảo bước hết những vùng ngoại biên, họ vẫn trở nên chứng tá cho thế giới, qua đời sống gia đình mẫu mực, qua kinh nguyện của họ vẫn vươn đến mọi nhu cầu của Giáo hội và của con người, tình hiệp thông giữa họ vẫn luôn có thể tạo sức mạnh nối kết nhờ sức mạnh của Thánh Thần. Để có thể thực thi được sứ mạng cao quý ấy, trước tiên, người giáo dân và cộng đoàn Tu sĩ phải trở thành một cộng đoàn Hiệp hành đúng nghĩa và mỗi cá nhân phải là những chiếc cầu nối của sự hiệp thông, để cùng nhau tham gia mọi sứ vụ mà Giáo Hội đã ủy thác theo từng bậc sống và ơn gọi của mình bằng phương thế hiện diện và đối thoại chân thành. Phải chăng đây là một chọn lựa hợp thời, đó là lựa chọn một hướng đi để dẫn thân và dần bước trong hành trình làm chứng tá của mỗi người!

THƯ MỤC THAM KHẢO

Bộ Tu Sĩ và Bộ Giám mục, *Văn kiện Mutuae Relationes*, Mối tương quan giữa các Giám mục với các tu sĩ (14/5/1978), số 11.

Bùi Văn Đọc trong <http://ttmucvusaigon.org/tai-lieu/giao-hoi-hiep-thong-theo-mo-hinh-hiep-thong-cua-ba-ngoi-thien-chua>. Truy cập 22/11/2023.

Công đồng Vat II. *Hiến Chế Gaudium et Spes*. Bản dịch của Giáo Hoàng Học Viện, 1972.

Công đồng Vat II. *Tông Huấn Ad Gentes*. Bản dịch của Giáo Hoàng Học Viện, 1972.

Đức Giáo Hoàng Phanxicô, *Tông Huấn Christus Vivit*. Bản dịch của Hội Đồng Giám Mục Việt Nam, 2023.

Đức Giáo Hoàng Phanxicô. *Tông Huấn Gaudete et Exsultate*. Bản dịch của Ủy ban Giáo lý Đức tin, 2018.

Đức Giáo Hoàng Phanxicô, Bài nói chuyện thứ tư hàng tuần, ngày 24/5/2018.

Francis A. Sullivan, *Charisms and Charismatic Renewal: A Biblical and Theological Study* (Dublin: Gill & Macmillan, 1982), 47.

<https://hdgmvietnam.com/chi-tiet/mot-giao-hoi-mong-gion-vuot-qua-va-hiep-hanh-buc-tranh-than-hoc-ve-giao-hoi-o-chau-a-hau-covid-50881> .Truy cập 20/11/2023.

<https://hdgmvietnam.com/chi-tiet/tai-lieu-thuong-hoi-dong-huong-toi-mot-linh-dao-hiep-hanh-50500>. Truy cập 24/11/2023.

<https://tgpsaigon.net/bai-viet/nguoi-giao-dan-cua-thien-nien-ky-moi-hiep-hanh-2023-nhu-khong-co-hoi-ket-65233>. Truy cập 22/11/2023.

Tác giả

Phanxico Trương Đức Hiệp hiện là học viên lớp Cao học Thần Học, Khoá STL 8, tại Học Viện Công Giáo Việt Nam.

Phanxico Trương Đức Hiệp is currently a graduate student in the Master of Theology program, STL 8 course, at the Catholic Institute of Vietnam.